

Uppföljning av de regionala bredbandskoordinatorernas verksamhet 2017

Sekretariatet för de regionala bredbandskoordinatorerna
Mars 2018

Sammanfattning

Den ökade digitaliseringen av samhället innebär att tillgång till bredbandsinfrastruktur får allt större betydelse. Med ett aktivt arbete och samordning på såväl nationell, regional som kommunal nivå är det möjligt att nå längre med bredbandsutbyggnaden. Därför beslutade regeringen att införa regionala bredbandskoordinatorer i alla län under perioden 2015-2020. I denna rapport redovisas det nationella sekretariatets uppföljning av de regionala bredbandskoordinatorernas verksamhet 2017.

Koordinatorfunktionens resurser, bemanning och organisatoriska placering är i huvudsak oförändrade 2017 jämfört med året innan. I majoriteten av länen har en heltid eller mer avsatts för uppdraget. I fyra län¹ överfördes funktionen från länsstyrelse till region vid årsskiftet 2016/2017. Samverkan, kartläggning och stöd till kommuner var de områden som koordinatorerna lade mest tid på under året. Jämfört med året innan minskade tiden för samordning medan arbetet med kartläggning ökat något. Sekretariatets tolkning är att samverkansformerna i länet nu har etablerats och att det därför behövs mindre tid för samordning än i uppstartsskedet av verksamheten.

I majoriteten av länen fungerar samverkan mellan kommunerna väl och i samtliga län finns samverkansgrupper för kommunernas bredbandssamordnare. Samverkan består vanligen av informations- och erfarenhetsutbyte eftersom kommunerna valt olika strategier för bredbandsutbyggnaden. I några län fokuseras samverkan på regionala projekt för bredbandsutbyggnad. Samverkan mellan länens koordinatorfunktioner har ökat och förutom sekretariatets nätverksträffar utbyter koordinatorerna erfarenheter i exempelvis kartläggningsarbetet och genomför gemensamma informationsaktiviteter.

Kartläggning av bredbandssituationen i länet har varit ett prioriterat område under året och flera län har initierat eller utökat sitt kartläggningsarbete. Trots detta är det vid uppföljningen endast hälften av länen som har en aktuell kartläggning av fast bredbandsinfrastruktur och för mobilt bredband är det ännu färre. De utmaningar som koordinatorerna pekar på är svårigheter att få tillgång till information från bredbandsaktörer samt brist på resurser och kompetens i den egna organisationen. Koördinatorgruppen lyfter även behovet av gemensamma riktlinjer, ökat erfarenhetsutbyte och stöd från den nationella nivån i kartläggningsarbetet.

Stöd i kartläggningsarbetet och kunskaps- eller informationsaktiviteter är viktiga delar i koordinatorernas stöd till kommunerna. Exempel på andra stödjande aktiviteter är regional upphandling av bredbandsutbyggnad, samordning av projekt för ortsammanbindande nät och rådgivning vid utformning av kommunala strategier och planer.

Bland övriga aktiviteter nämns arbete med digitaliseringsfrågor, olika konsultstudier och projekt, insatser i samband med Telias nedsläckning av koptarnätet samt robusthetsarbete. De regionala bredbandskoordinatorerna har även en viktig roll i genomförandet av regeringens bredbandsstrategi och, utöver arbetet på regional och kommunal nivå, bidrar koordinatorerna i PTS regeringsuppdrag och Bredbandsforums arbete för strategins genomförande.

---

¹ Norrbotten, Uppsala, Västmanland och Västernorrland

Innehållsförteckning

1	Bakgrund och syfte.....	1
2	Om funktionen regional bredbandskoordinator	1
2.1	Koordinatorfunktionens organisatoriska placering och resurser	1
2.2	Koordinatorfunktionens uppdrag	2
2.3	Verka för genomförandet av regeringens bredbandsstrategi	3
3	Kartläggning av bredbandssituationen i länen.....	4
3.1	Kartläggning prioriterat område i koordinatorsarbetet	4
3.2	Kartläggning av befintlig och planerad bredbandsinfrastruktur.....	5
3.3	Utmaningar i det regionala kartlägningsarbetet.....	6
4	Regional samverkan och samordning	8
4.1	Samverkan mellan kommunerna i länet	8
4.2	Samverkan med länsstyrelsen.....	8
4.3	Samverkan och erfarenhetsutbyte mellan länen.....	9
5	Stödja och främja kommunernas arbete med bredbandsfrågor	10
5.1	Kommunernas arbete med bredbandsfrågor	10
5.2	Koordinatorernas insatser för att stödja kommuner.....	10
5.3	Faktorer som påverkar kommunernas bredbandsarbete.....	12
6	Övriga främjandeaktiviteter	14
6.1	Arbete med digitaliseringsfrågor	14
6.2	Stödja lokala initiativ för fiberutbyggnad.....	15
6.3	Studier, projekt och deltagande i arbetsgrupper.....	15

1 Bakgrund och syfte

Den 28 maj 2015 beslutade regeringen att avsätta medel för att införa en funktion som regional bredbandskoordinator i samtliga län under perioden 2015-2020.

Koordinatorfunktionen ska verka för övergripande samordning, samverkan och samarbete i bredbandsfrågor samt fungera som kontaktpunkt för sådana frågor i det aktuella länet för såväl offentliga som privata aktörer. Post- och telestyrelsen (PTS) fick samtidigt i uppdrag att upprätta och administrera ett nationellt sekretariat inom ramen för Bredbandsforums kansli. Det nationella sekretariatet ska vara en stödfunktion för de regionala bredbandskoordinatorerna.

Vidare har PTS i uppdrag att *årligen samla in och senast den 26 mars respektive år 2016-2021 rapportera en sammanställning avseende de regionala bredbandskoordinatorernas verksamhet till Regeringskansliet (Näringsdepartementet)*. Med detta syfte har de regionala bredbandskoordinatorerna svarat på en enkät samt lämnat en promemoria som beskriver koordinatorernas verksamhet och genomförda aktiviteter under 2017. I denna rapport redovisas resultaten av uppföljningen och status i de regionala bredbandskoordinatorernas verksamhet.

Utvecklingen i länet i stort samt Länsstyrelsernas arbete inom bredbandsområdet redovisas i PTS rapport "Sammanställning av länens rapportering om utvecklingen inom it-infrastrukturområdet 2017" (dnr 17-11938).

2 Om funktionen regional bredbandskoordinator

2.1 Koordinatorfunktionens organisatoriska placering och resurser

I 18 län har koordinatorfunktionen varit placerad på regionen (landsting, samverkansorgan eller kommun) under 2017. I Dalarnas och Stockholms län är funktionen placerad på länsstyrelsen och i Södermanlands län är funktionen delad mellan regionen och länsstyrelsen.

De bredbandskoordinatorer som är placerade på regionen tillhör vanligen avdelningen för infrastruktur, samhällsplanering eller regional tillväxt/utveckling. Bredbandskoordinatorerna på länsstyrelsen finns på enheten för näringslivsutveckling, landsbygdsutveckling eller hållbar utveckling.

Resurser och bemanning i koordinatorfunktionen är i stort sett oförändrade för 2017 jämfört med 2016. I 12 län har en heltid avsatts för koordinatorsuppdraget och i 6 län mer än en heltid. I två län avsätts 80 procent av en heltid för uppdraget och i ett län² används hälften av medlen för att finansiera en anställd och övriga medel läggs på konsultuppdrag. I

---

² Norrbotten

majoriteten av länen, 15 län, arbetar en person i koordinatorfunktionen, i fem län³ arbetar två personer med uppdraget och i ett län⁴ tre personer.

I Norrbotten, Uppsala, Västmanland och Västernorrlands län överfördes funktionen från länsstyrelsen till regionen vid årsskiftet 2016/2017. I Norrbotten, Västmanland och Västernorrland följde de personer som arbetade i funktionen på länsstyrelsen med när funktionen överfördes till regionen. I Uppsala och Västerbotten har nya personer tillträtt i koordinatorfunktionen under 2017.

2.2 Koordinatorfunktionens uppdrag

I regeringsbeslutet om regionala bredbandskoordinatorer specificeras koordinatorfunktionens uppdrag i elva punkter. I uppföljningen för 2017 har länen redovisat hur funktionen fördelat sin arbetstid utifrån dessa punkter, vilket ger en uppskattning av koordinatorverksamhetens huvudsakliga fokus under året.

I genomsnitt har koordinatorfunktionen lagt mest tid på tre huvudområden:

- samordning, samverkan och samarbete mellan aktörer
- kartläggning av nuläget
- stödja och främja kommunernas arbete med bredbandsfrågor

Den tid som i genomsnitt lades på samordning och samverkan i länet minskade från 27 procent av tiden 2016 till 19 procent av tiden 2017. Sekretariatets bedömning är att samverkansformerna i länet nu har etablerats och att koordinatorfunktionen därmed behöver mindre tid för samordning än i uppstartsskedet av verksamheten.

Hur bredbandskoordinatorerna fördelar sin tid varierar mycket, medan vissa endast lägger begränsat med tid på samordning inom länet ägnar andra upp till 40 procent av sin tid åt det. Variationen är nästan lika stor när det gäller att kartlägga nuläget. Även när det gäller stöd i kommunernas bredbandsarbete finns en variation mellan koordinatorerna, från de som ägnar fem procent av sin tid åt att stödja och främja kommunernas arbete till de som ägnar 35 procent av sin tid åt det.

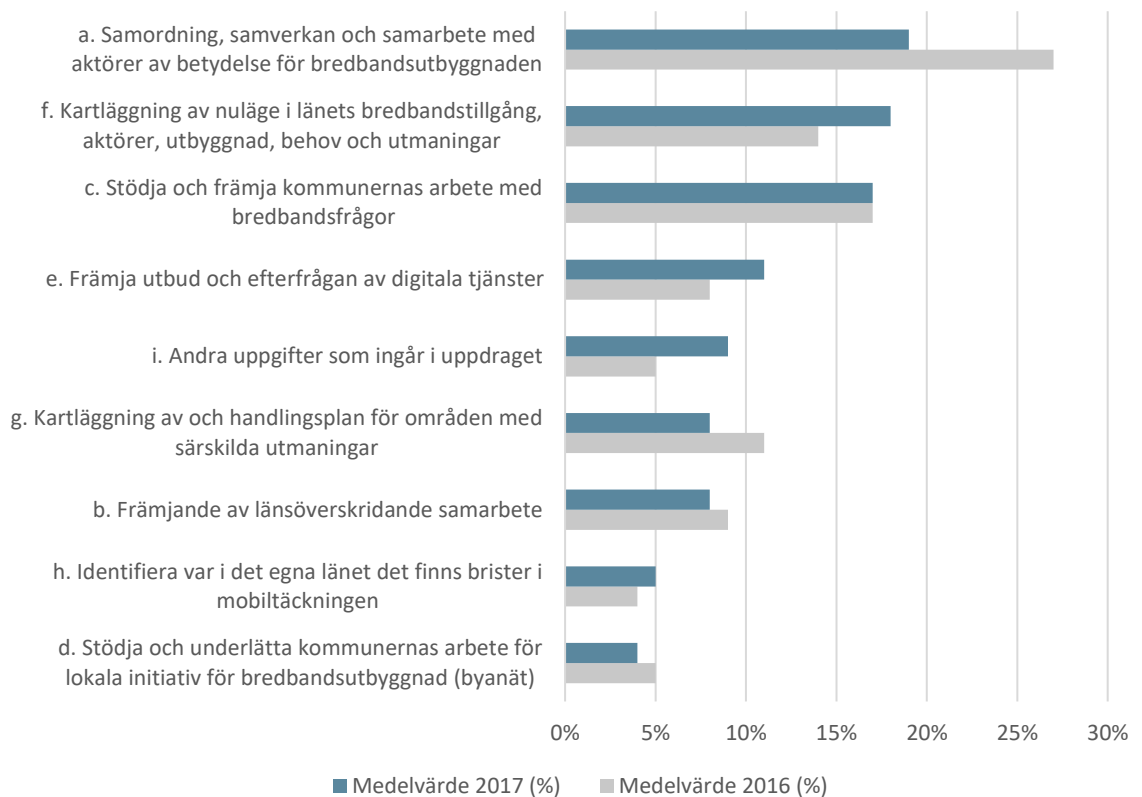
När det gäller övriga uppgifter i uppdraget (länsöverskridande samarbete, stöd till fiberföreningar, insatser för områden med särskilda utmaningar, digitalisering och kartläggning av mobiltäckning) ägnar koordinatorerna i snitt 11 procent eller mindre av sin tid åt var och en av dessa arbetsuppgifter. Bland övriga arbetsuppgifter nämns att informera och kommunicera med den politiska ledningen kommunalt/regionalt, deltagande i Bredbandsforums arbetsgrupper samt nationella regeringsuppdrag och sekretariatets koordinatorsträffar.

---

³ Dalarna, Gävleborg, Sörmland, Västmanland, Östergötland

⁴ Halland

Fördelning av arbetstid i uppdraget

Tabell 1: Fråga i uppföljningsenkäten 2017 "Uppskatta hur koordinatorkfunktionen fördelar sin tid mellan olika arbetsuppgifter som ingår i uppdraget."

2.3 Verka för genomförandet av regeringens bredbandsstrategi

I december 2016 beslutade regeringen om en ny bredbandsstrategi för Sverige, *Sverige helt uppkopplat 2025 - en bredbandsstrategi*. De regionala bredbandskoordinatorerna har en viktig roll i genomförandet av strategin och under 2017 var ett av koordinatörernas prioriterade områden att sprida och verka för att regeringens bredbandsstrategi omsätts i regionala och lokala strategier och handlingsplaner.

I vilken omfattning regionala strategier har anpassats efter regeringens bredbandsstrategi beror i hög grad på när den beslutades och målsättningen i regionens nuvarande strategi. I flera län har arbete inletts med att uppdatera den regionala bredbandsstrategin och i två län antas den nya strategin av regionfullmäktige (Östergötland) respektive direktion (Dalarna) i början av 2018. I två län⁵ ligger de regionala målen över de nationella målen och i två län⁶ antogs den regionala strategin så sent som 2015 varför länen inte sett behov av att uppdatera den regionala strategin.

⁵ Kronoberg och Värmland

⁶ Halland och Västra Götalandsregionen

På Gotland slutfördes fibersatsningen under 2017 och samtliga fastigheter, både fastboende och fritidshus, har erbjudits fiber.

Utöver arbetet på regional och lokal nivå bidrar de regionala bredbandskoordinatorerna i PTS och Bredbandsforums uppdrag för genomförandet av regeringens bredbandsstrategi. I PTS regeringsuppdrag om *Framtida bredbandsstöd, Stadsnätnets roll och lokaliseringsprincipen* samt *Processer för bredbandsutbyggnad* utgör de regionala bredbandskoordinatorerna referensgrupp och bidrar med kompetens och erfarenhet om regionala och lokala förutsättningar för bredbandsutbyggnad. Representanter för koordinatorsnätverket deltar även i Bredbandsforums Landsbygdsgrupp respektive Kommungrupp samt i PTS myndighetsnätverk och dialoggrupp med Trafikverket.

3 Kartläggning av bredbandssituationen i länen

Kartläggning av den nuvarande bredbandssituationen i länet är en viktig utgångspunkt för det regionala bredbandsarbetet. Kunskap om den nuvarande bredbandssituationen är en nödvändig förutsättning för att hitta lösningar för de fastigheter som saknar snabbt bredband idag. Med information om befintliga nätägare i området, nätens sträckning och nodernas placering i förhållande till de fastigheter som saknar bredband är det möjligt att identifiera de mest kostnadseffektiva lösningarna för återstående fastigheter. I det förslag som PTS lämnade till regeringen i november 2017 om "framtida stödinsatser på bredbandsområdet" samt i slutrapporten från Bredbandsforums landsbygdsgrupp betonas också betydelsen av regional kartläggning och analys för att bedöma framtida investeringsbehov i bredbandsinfrastruktur.

3.1 Kartläggning prioriterat område i koordinatorsarbetet

I bredbandskoordinatorernas uppdrag ingår att ansvara för att en kartläggning görs av nuläge vad gäller länets bredbandstillgång, aktörer, pågående och planerad utbyggnad samt framtida behov och utmaningar samt att bidra till att sprida information om vilka områden som har mindre god bredbandstäckning i det egna länet. I förra årets uppföljning pekade flera län på utmaningar i arbetet med att kartlägga den nuvarande bredbandssituationen. De utmaningar som betonades var främst brist på kompetens, resurser och verktyg för att använda kartsystem (GIS) i kartlägningsarbetet, höga kostnader för dataunderlag, osäkerhet kring sekretess samt inaktuella och i vissa fall felaktiga uppgifter om bredbandstillgången på lokal nivå.

Med denna bakgrund har stöd till koordinatorfunktionen i kartlägningsarbetet varit ett prioriterat område för sekretariatet under 2017. Samtliga koordinatorfunktioner har erbjudits ett anpassat dataunderlag från PTS bredbandskartläggning för 2016, som inte förutsätter tillgång till fastighetsdata, samt erbjudits en utbildning i det kostnadsfria kartverktyget QGIS.

Även i de regionala bredbandskoordinatorernas arbete har kartläggning varit ett prioriterat område under året. Flera län har initierat eller utökat sitt arbete för att kartlägga bredbandssituationen i länet. Några län har genomfört marknadsanalys med konsultstöd, andra med interna resurser. I flera fall har koordinatorerna samverkat eller

utbytt erfarenheter i kartläggningsarbetet, exempelvis har Smålandslänen⁷ genomfört en gemensam kartläggning och analys av investeringsbehoven. I andra fall har län som kommit längre i kartläggningsarbetet delat med sig av sina erfarenheter till andra län som är i ett uppstartsskede. Flera koordinators lyfter även fram kartläggning som en viktig del i det stöd koordinatorfunktionen ger till kommunerna i länet.

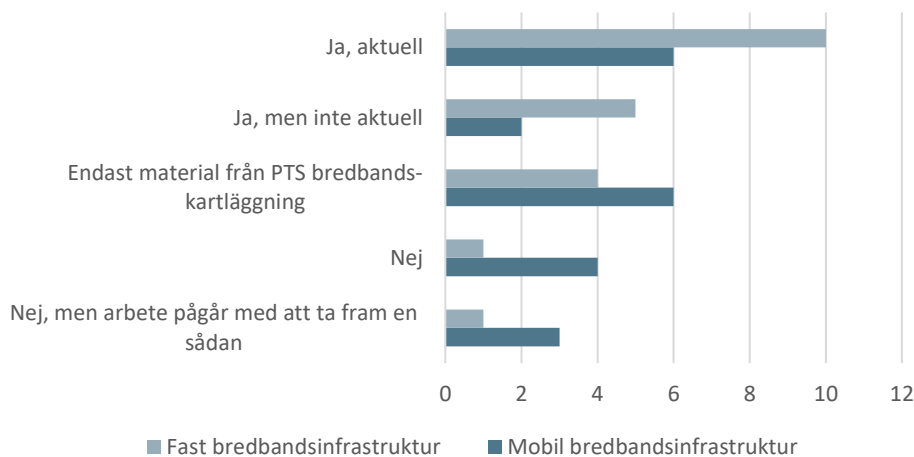
3.2 Kartläggning av befintlig och planerad bredbandsinfrastruktur

Kartläggning av befintlig bredbandsinfrastruktur

I uppföljningen för 2017 anger alla koordinatorfunktioner utom två att de har en kartläggning av den befintliga fasta bredbandsinfrastrukturen i länet. I nära hälften av länen, 10 av 21 län, finns en aktuell kartläggning av den fasta infrastrukturen, vilket är en ökning med två län jämfört med 2016. I fem län finns en kartläggning som dock inte är uppdaterad och i fyra län finns endast tillgång till data från PTS bredbandskartläggning. I ett län pågår arbete med att ta fram en aktuell kartläggning av länets fasta bredbandstillgång.

När det gäller mobil bredbandsinfrastruktur är det färre län som har tillgång till en aktuell kartläggning (6 av 21 län). Tre län arbetar med att ta fram en kartläggning över den mobila bredbandsinfrastrukturen och två län har en kartläggning som dock inte är uppdaterad. Sex län har endast tillgång till PTS bredbandsdata avseende tillgången till mobil bredbandsinfrastruktur.

Kartläggning av befintlig bredbandsinfrastruktur

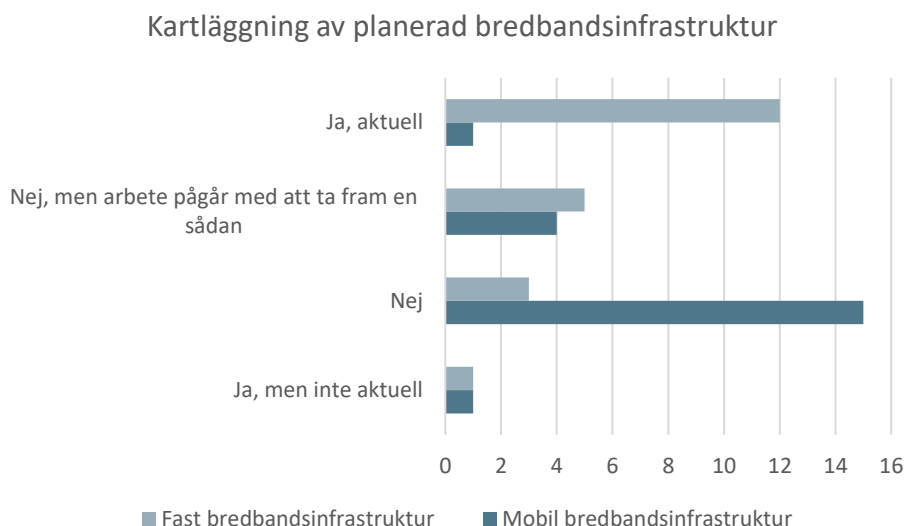

Tabell 2: Fråga i uppföljningsenkäten 2017 "Finns det i länet en aktuell kartläggning över den befintliga och/eller planerade bredbandsinfrastrukturen?"

⁷ Jönköping, Kalmar, Kronoberg

Kartläggning av planerad bredbandsutbyggnad

I nuläget är det cirka hälften av länen som har en aktuell kartläggning av planerad utbyggnad av fast bredband. För mobilt bredband är det endast ett län som har en aktuell kartläggning av den planerade utbyggnaden. I några län pågår arbete för att kartlägga aktörernas planerade utbyggnad av fast (5 av 21 län) respektive mobil infrastruktur (4 av 21 län).

Tabell 3: Fråga i uppföljningsenkäten 2017 "Finns det i länet en aktuell kartläggning över den befintliga och/eller planerade bredbandsinfrastrukturen?"

Verktyg i kartlägningsarbetet

För att analysera och bearbeta kartlägningsdata är användning av kartverktyg såsom GIS ett viktigt hjälpmedel. Som tidigare nämnts har alla regionala bredbandskoordinatorer erbjudits att gå en utbildning i QGIS och då även fått hjälp med att installera PTS dataunderlag. Vid uppföljningen 2017 svarar 16 län att de har tillgång till PTS bredbandsdata i t ex QGIS, 13 län har kartlägningsdata i kartsystem hos regionen och i tre län finns dataunderlaget i kartverktyg hos länsstyrelsen. Sex län anger att dataunderlaget finns i kartsystem för kommunal planering.

3.3 Utmaningar i det regionala kartlägningsarbetet

Brist på kompetens och resurser i vissa län

Trots att kartläggning varit ett prioriterat område i koordinatorsverksamheten under 2017 är det bara hälften av länen som upplever att de har en aktuell kartläggning av den fasta bredbandsinfrastrukturen i länet. För den mobila bredbandsinfrastrukturen är det ännu färre som har en aktuell kartläggning. Flera län lyfter brist på kompetens och resurser i den egna organisationen som en viktig orsak till att kartlägningsarbetet inte kommit längre. Några län saknar det dataunderlag, främst fastighetsdata, som behövs för en mer fullständig analys med PTS bredbandsdata. I andra län har man

avsatt resurser för att köpa in nödvändigt dataunderlag eller har tillgång till detta genom medlemskap i geodatasamverkan. I några⁸ av de regioner som har tillgång till strukturfondsmedel har man använt dessa medel för att kartlägga bredbandsituationen och investeringsbehoven i länet.

Information om befintlig och planerad bredbandsutbyggnad

Den viktigaste källan till information om pågående och planerad bredbandsutbyggnad är en löpande och nära dialog med marknadsaktörer och kommuner. Flera bredbandskoordinatorer pekar på utmaningar i att få tillgång till privata och kommunala aktörers befintliga och planerade infrastruktur. Några nämner att den ökade konkurrensen på marknaden, samt ett ökat fokus på sekretessfrågor, försvårat möjligheterna att få tillgång till dataunderlag och sprida kartläggningsdata i länet.

Basnivå och gemensam metod för regional bredbandskartläggning

En målsättning i sekretariatets arbete i koordinatorsnätverket under året har varit att *definiera en basnivå och utveckla en gemensam metod för regional bredbandskartläggning och marknadsanalys*. Det regionala dataunderlag som PTS erbjudit koordinatoreorna samt utbildningen i kartverkyget QGIS har varit viktiga delar i att höja basnivån i det regionala kartläggningsarbetet. Det är dock fortfarande stora skillnader i metod, innehåll och detaljeringsgrad i länens kartläggningar. I några fall har länen samverkat i kartläggningsarbetet och i andra har koordinatorfunktionen delat med sig av kompetens till andra län, vilket bidrar till en ökad enhetlighet i kartläggningsarbetet. Koordinatorsgruppen konstaterar dock att det finns behov av gemensamma riktlinjer, ökat erfarenhetsutbyte och stöd från den nationella nivån för att uppnå en gemensam metod för regional bredbandskartläggning och marknadsanalys. Gruppen konstaterar också att behovet av enhetlig metodik och innehåll ökar vid ett eventuellt framtida stödsystem utformat enligt PTS förslag om "framtida stödinsatser på bredbandsområdet".

---

⁸ Blekinge, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Skåne, Värmland

4 Regional samverkan och samordning

En central del i bredbandskoordinatorernas uppdrag är att verka för övergripande samordning, samverkan och samarbete i länets bredbandsarbete.

Bredbandskoordinatorn ska fungera som en kontaktpunkt i bredbandsfrågor i länet för såväl offentliga som privata aktörer samt främja länsöverskridande samarbete i dessa frågor.

4.1 Samverkan mellan kommunerna i länet

I samtliga län finns samverkansgrupper för kommunernas bredbandssamordnare och i majoriteten av länen fungerar samverkan mellan kommunerna väl. Några lyfter dock utmaningar i form av bristande engagemang och resurser eller svårigheter att samordna ett stort antal intressenter.

Vanligen är den regionala bredbandskoordinatorn sammankallande för samverkansgruppen för kommunernas bredbandssamordnare, medan det i några län är länsstyrelsen som håller i gruppen. Grupperna har möten omkring fyra till åtta gånger per år och vid mötena deltar, förutom den regionala bredbandskoordinatorn, vanligen även länsstyrelsen. I några län⁹ finns även särskilda samverkansgrupper för de kommunala bredbandsbolagen.

Flera koordinatörer beskriver att kommunerna i länet valt olika utbyggnadsmodeller och att samverkan av detta skäl främst består i informations- och erfarenhetsutbyte. För att uppnå konkret samverkan behövs en aktivitet att samverka kring, exempelvis samordning av stöd, mobiltäckningsmätning eller en gemensam informationsaktivitet. Några exempel på konkreta aktiviteter är Dalarna, Värmland och Gävleborg där en stor del av samverkan mellan kommunerna utgår från länets ERUF-projekt för ortssammanbindande nät. Ett annat exempel är Kronoberg där regionen initierat projektet "Modell för ett uppkopplat Kronoberg" som genomförts i dialog med aktörer, kommuner och länsstyrelsen.

4.2 Samverkan med länsstyrelsen

I majoriteten av länen är koordinatorfunktionen placerad hos regionen och i dessa län fungerar samverkan med länsstyrelsen generellt sett bra. I ett län är funktionen delad mellan länsstyrelse och region och i två län är koordinatorfunktionen placerad hos länsstyrelsen. Flera koordinatörer beskriver att länsstyrelsen och regionen arbetar med olika uppdrag men mot samma mål. Vanligen träffas länsstyrelsehandläggare och koordinatorfunktionen regelbundet och länsstyrelsen deltar vid de nätverksmöten som koordinatorn bjuder in till. I några fall är koordinatorfunktionen rådgivande till länsstyrelsen vid handläggning av stödmedel, i andra fall har kontakterna mellan länsstyrelse och region minskat eftersom samtliga stödmedel är fördelade. Vanligen bidrar länsstyrelsen med underlag om ansökningar samt pågående och planerade stödprojekt i koordinatorfunktionens kartläggingsarbete. I tre län finns en mer

---

⁹ Blekinge, Jönköping, Värmland, VGR, Östergötland, Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Gävleborg

formaliserad samverkan i form av kansliet för Digitala Dalarna i Dalarna, NAV för bredbandsfrågor i Värmland samt en delad koordinatorkomposition i Sörmland.

4.3 Samverkan och erfarenhetsutbyte mellan länen

Allt fler av koordinatorkompositionerna samverkar och utbyter erfarenheter utöver det erfarenhetsutbyte som sker vid sekretariatets regelbundna koordinatörsträffar. Vanligen sker den utökande samverkan med närliggande län eller län med liknande förutsättningar och exempel på samverkansområden är kartläggning och marknadsanalys, informationsaktiviteter samt stöd- och robusthetsåtgärder. Jönköping, Kalmar och Kronoberg har genomfört en gemensam konsultstudie av investeringsbehoven i länen och Västmanland, Värmland och Örebro respektive Sörmland och Blekinge utbyter erfarenheter i kartlägningsarbetet. Dalarna, Gävleborg och Värmland bedriver ett gemensamt följeforskningsprojekt utifrån ERUF-projekten och Dalarna och Jämtland-Härjedalen har ett gemensamt robusthetsprojekt. Flera län¹⁰ samverkar i att arrangera PTS bredbandsutbildning för kommuner och storstadsregionerna har initierat erfarenhetsutbyte utifrån gemensamma frågeställningar. I Regionsamverkan Sydsverige samverkar Sveriges sex sydligaste regioner¹¹ och bredbandskoordinatorerna utgör en arbetsgrupp inom området bredband som är ett av samarbetsorganets högst prioriterade områden.

---

¹⁰ Västmanland – Värmland – Örebro, Östergötland – Jönköping, Kalmar – Kronoberg samt Stockholm – Sörmland – Uppsala

¹¹ Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Skåne

5 Stödja och främja kommunernas arbete med bredbandsfrågor

Kommuner har en viktig roll för bredbandsutbyggnaden med ansvar för samhällsplanering, näringslivs- och landsbygdsutveckling, som markägare och köpare av tjänster samt i vissa fall nätägare och finansiär. En viktig del i de regionala bredbandskoordinatorernas uppdrag är att *stödja och främja kommunernas arbete med bredbandsfrågor*.

5.1 Kommunernas arbete med bredbandsfrågor

Generellt bedömer de regionala koordinatorerna att det finns en hög medvetenheten hos kommunerna om betydelsen av bredband för kommunens verksamhet, invånare och företag. Majoriteten av kommunerna, 244 stycken, bedriver aktivt arbete för bredbandsutbyggnad och har fattat ledningsbeslut om inriktning och åtgärder, exempelvis tagit fram en strategi och handlingsplan. Det är en ökning från 2016 då 189 kommuner bedrev ett aktivt arbete. I 40 kommuner finns medvetenhet om behovet av bredband och kommunens roll, men ledningsbeslut och aktivt arbete saknas. Det är endast i ett fåtal kommuner som medvetenhet saknas eller där statusen inte är kartlagd.

Andelen kommuner med kommunala bredbandssamordnare ökade också under 2017. I nuläget har 269 kommuner kommunala bredbandssamordnare som arbetar aktivt med bredbandsfrågan, vilket är en ökning från 225 kommuner år 2016. Av dessa är 229 placerade i kommunal förvaltning och 40 i ett kommunalt bolag. I några län finns kommunal bredbandssamordnare både i förvaltningen och i det kommunala bolaget.

Trots den positiva utvecklingen avseende kommunernas medvetenhet och antalet kommunala bredbandssamordnare beskriver koordinatorerna utmaningar i kommunernas arbete med bredbandsfrågor. Koordinatorerna pekar på brist på resurser, utmaningar i kommunens roll i förhållande till sina bolag och behovet av samordning av bredbandsfrågor med övrig verksamhet. Kommunala bredbandssamordnare hanterar ofta bredband som en del av sin tjänst och har begränsat med tid och resurser att arbeta med frågan. I vissa kommuner hanteras bredbandsarbetet som ett avgränsat område medan andra frågor som påverkar bredbandsutvecklingen, såsom tillståndsgivning, digitalisering, näringslivs- och landsbygdsutveckling, hanteras i andra delar av organisationen. Flera koordinatörer pekar på hur kommunernas styrning av sina bolag, genom ägardirektiv och uppföljning, påverkar bredbandsutvecklingen i kommunen. I vissa fall finns utmaningar med att flytta det strategiska ansvaret från kommunens bolag till kommunens egen organisation.

5.2 Koordinatorernas insatser för att stödja kommuner

De regionala bredbandskoordinatorerna arbetar på flera sätt för att stödja kommunerna i arbetet med bredbandsfrågor. Hur stödet utformas beror till stor del på kommunernas nuvarande bredbandssituation och valda strategier för bredbandsarbetet. I de flesta länen finns en spridning mellan kommunernas

breddbandsituation och valda modeller för breddbandsutbyggnad. I några län¹² arbetar dock samtliga kommuner genom stadsnät i kommunal förvaltning eller bolag och i två län¹³ är marknadsdriven breddbandsutbyggnad den huvudsakliga strategin.

Regionala initiativ

I de fall regionen tagit initiativ till en regional lösning för breddbandsutbyggnaden fokuseras koordinatorverksamheten till stor del på dessa projekt. I tre län¹⁴ som har strukturfondsmedel för ortssammanbindande nät (ERUF-medel) är koordinatorfunktionen projektägare för dessa projekt och koordinatorernas stöd till kommunerna fokuseras på genomförande av ERUF-projekten och samordning av stöd från landsbygds- och strukturfondsprogrammen.

I några län¹⁵ har regionen tillfört medel för att stödja breddbandsutbyggnaden i länet. Västra Götalandsregionen har ett eget breddbandsstöd som liknar strukturfondsmedlen som går till ortssammanbindande nät och kan sökas av länets kommuner. Som nämnts tidigare har region Kronoberg tagit initiativ till en ”modell för ett uppkopplat Kronoberg” som till viss del är finansierat av regionen och i Halland har regionen upphandlat en breddbandsaktör för utbyggnaden i länet.

Utbildnings- och informationsinsatser

Breddbandskoordinatorerna arbetar på flera sätt för att öka kommunernas kunskap i breddbandsfrågor. Alla koordinatorfunktioner har genomfört någon form av kunskaps- eller informationsinsats för kommuner under 2017. Majoriteten av koordinatorerna har genomfört två eller fler informationsaktiviteter under året. Målgruppen för aktiviteterna har i första hand varit tjänstemän på kommuner (20 län) och politiker (18 län). I några län har aktiviteter genomförts för invånare, näringsliv och fiberföreningar.

Informationsaktiviteterna har främst genomförts inom ramen för breddbandskoordinatorernas regelbundna möten med kommunerna. I några fall har breddbandskoordinatorn arrangerat större seminarier och möten för att öka kunskapen om breddbandsfrågor i länet. Den vanligaste aktiviteten, att informera om tillgången till breddbandsinfrastruktur och behovet av snabbt breddband, har genomförts av 17 av 21 breddbandskoordinatorer. Näst vanligast är informationsaktiviteter för att öka förståelsen för sambandet mellan breddbandsutbyggnad och digitala tjänster, 13 av 21 län. Exempel på andra typer av informationsaktiviteter är kommunutbildning i samverkan med PTS, möten med kommunala tjänstemän och politiker samt medverkan i byamöten.

---

¹² Blekinge, Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland.

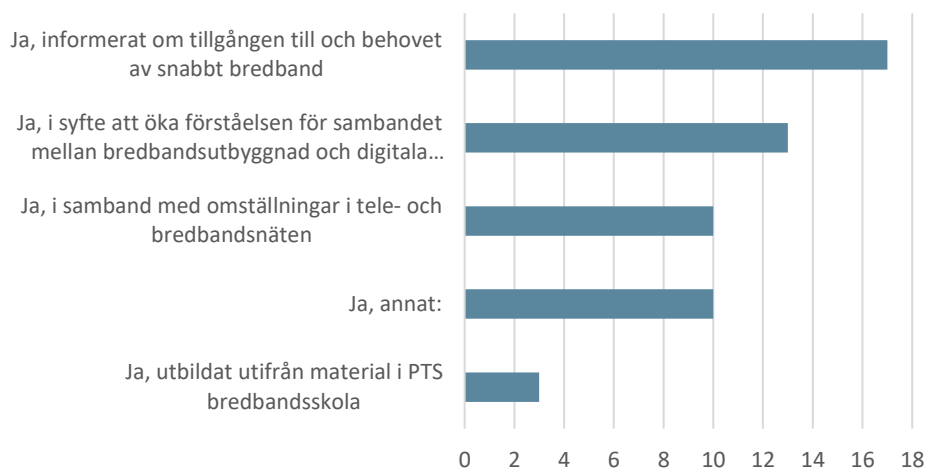
¹³ Stockholm, Uppsala

¹⁴ Dalarna, Gävleborg, Värmland

¹⁵ Halland, Kronoberg, Västra Götaland

Utbildnings- och informationsinsatser

Tabell 4: Fråga i uppföljningsenkäten 2017 "Har koordinatorkfunktionen genomfört någon form av utbildnings- och informationsinsatser riktade mot kommuner under 2017?"

Stöd i arbete med kartläggning, strategi och handlingsplan

I flera län är arbetet med att bygga upp och tillgängliggöra en regional bredbandskartläggning ett viktigt stöd i kommunernas bredbandsarbete. Exempel på aktiviteter är mobiltäckningsmätning eller studier av investeringsbehov i bredbandsinfrastruktur. I några län granskar koordinatorkfunktionen nya översiktplaner för att säkerställa att fiberinfrastruktur är beaktad. I andra fall bistår koordinatorkfunktionen i framtagande av kommunala bredbandsstrategier och handlingsplaner.

5.3 Faktorer som påverkar kommunernas bredbandsarbete

I länens promemorior om koordinatorsverksamheten ges en närmare beskrivning av bredbandssituationen i respektive län, se bilaga 1-21. I flera promemorior finns mer detaljerade beskrivningar av nuläge, utmaningar och modeller för kommunernas arbete med bredbandsfrågor. Nedan ges en övergripande sammanfattning av faktorer som påverkar bredbandssituationen i län och kommuner.

Stor aktivitet på marknaden

På en övergripande nivå beskrivs en stor aktivitet på marknaden och ett ökat intresse från marknadsaktörer även utanför tätort och på landsbygden. Många hushåll fick under året erbjudande om fiber och flera utbyggnadsprojekt har initierats, både med privat och offentlig finansiering. Utvecklingen beskrivs som positiv förutsatt att alla projekt genomförs. I vissa fall finns dock en osäkerhet om aktörerna får tillräckligt hög anslutningsgrad för att genomföra utbyggnaden. Flera beskriver utmaningar med att kunderna är tveksamma till behovet av att investera i fiber. I några fall är flera aktörer aktiva i samma område och det finns risk att ingen aktör får tillräckligt hög anslutningsgrad för att påbörja utbyggnaden. För att undvika den typen av inlåsnings effekter har vissa kommuner delat in kommunen i utbyggnadsområden och på detta sätt hjälpt invånarna att samordna sin konsumentmakt.

Den höga utbyggnadstakten har även medfört utmaningar med brist på entreprenörer, material och i vissa fall bristande kvalitet. Koordinatorerna beskriver en ökad arbetsbelastning för kommunerna med ökat antal markärenden, koordinering av samförläggning, uppföljning och allmänhetens frågor. Några nämner att det saknas resurser för uppföljning och besiktning av förlägnings- och återställningsarbeten. Det finns exempel på kommuner som beslutat om grävstopp p.g.a. dåligt genomfört återställningsarbete av marknadsaktören.

Investeringar och finansiering

Flera län lyfter fram finansiering som en generell utmaning för den framtida bredbandsutbyggnaden, främst i mindre täta landsbygdsområden och områden där det saknas ortssammanbindande nät. Bredbandsstöden i landsbygdsprogrammet och strukturfonderna är i huvudsak fördelade och det finns även osäkerhet kring de privata marknadsaktörernas framtida investeringar. Ett exempel på minskat marknadsintresse är ett län som tecknade samverkansavtal med en aktör som sedan valde att inte fullfölja sin fibersatsning.

Andra faktorer som påverkar bredbandssituationen

Flera koordinatörer tar upp Trafikverkets långa handläggningstider som en utmaning för bredbandsutbyggnaden i länen. Några pekar på framtida utmaningar kring förtätning i redan utbyggda områden och vikten av att näten är dimensionerade för alla fastigheter för att undvika höga kostnader för efteranslutningar. I några fall har den pågående nedsläckningen av kopparnätet ökat fokus på bredbandsfrågan hos berörda kommuner och invånare.

6 Övriga främjandeaktiviteter

I bredbandskoordinatorernas uppdrag ingår att öka kunskapen om betydelsen av bredband för samhällets digitalisering samt att främja bredbandsutbyggnad i områden med särskilda utmaningar. I detta ingår att *verka för en ökad förståelse för sambandet mellan bredbandsutbyggnad och möjligheten att öka utbud och efterfrågan av digitala tjänster* samt att *stödja och underlätta arbete som bedrivs av lokala initiativ för bredbandsutbyggnad (byanät)*.

6.1 Arbete med digitaliseringsfrågor

Generellt arbetar de regionala bredbandskoordinatorerna nära regionens arbete med digitaliseringsfrågor. I flera fall deltar koordinatorfunktionen aktivt i arbetet med regionens digitaliseringsstrategi eller motsvarande, t.ex. Digitala Agenda. I Dalarna, Gotland och Sörmland är det samma personer som arbetar i koordinatorfunktionen som också ansvarar för regionens digitaliseringsarbete. I några län finns det oklarheter om vilken, vilka aktörer som ska arbeta med digitaliseringsfrågorna och i Kalmar län har regionens resurser för arbete med digitaliseringsfrågor minskat från fyra personer till endast den regionala bredbandskoordinatören under året. I Västmanland, där koordinatorfunktionen överförts till från länsstyrelsen till regionen, upplever man att koordinatorfunktionen kommit närmare andra frågor som berör behovet av bredband såsom digitalisering, vård, skola, omsorg såväl som turism.

Flera län har genomfört informationsaktiviteter för att öka förståelse för sambandet mellan bredbandsutbyggnad och möjligheten att öka utbud och efterfrågan av digitala tjänster. Några exempel är arrangemang av bredbands- och digitaliseringsdag i Kronobergs län och föredragningar kring smarta samhället och digital omställning för regionpolitiker och kommunchefer i Kalmar län. I projektet Fiber till alla i Blekinge och Skåne (FABS) har informationsmaterial om Smarta Samhället (www.smartasamhallet.se) tagits fram. I flera län har digitaliseringsfrågor även diskuterats på bredbandskoordinatorernas nätverksmöten för kommunala bredbandssamordnare.

Andra exempel på aktiviteter inom digitaliseringsområdet är:

- Samverkanscenter för digital transformation (Region och Länsstyrelse i Sörmland, landstinget och samtliga Sörmlandskommuner).
- Förstudie och testbädd för digitaliseringsmöjligheter vid byggandet av ett nytt samhälle (Jönköpings region och Gnosjö kommun).
- Förstudie om förväntningar på regionalt agerande i digitaliseringsfrågor (Kansliet Digitala Dalarna där koordinatorfunktionen är placerad).
- Digitaliseringsrådet i Västra Götalandsregionen (En grupp som motsvarar samverkansgruppen för bredbandsfrågor i Västra Götalandsregionen, UBit)
- Samverkan kring utveckling av e-tjänsteplattform i Uppsala län (Regional bredbandskoordinator är projektledare och sex av länets åtta kommuner deltar)

- Smarta hållbara byar – behov och möjligheter för digital service på landsbygder i Norrbotten (Region, Länsstyrelse, alla kommuner i länet och Luleå Tekniska Universitet)

6.2 Stödja lokala initiativ för fiberutbyggnad

Generellt beskriver de regionala bredbandskoordinatorerna en minskad aktivitet i lokala fiberföreningar för bredbandsutbyggnad. Tillgängliga stödmedel är i huvudsak fördelade och i allt fler fall är det marknadsaktörer, och inte fiberföreningar, som driver utbyggnaden. Generellt startas få nya fiberföreningar och i vissa län saknas helt aktiva föreningar.

Vanligen är det i första hand de kommunala bredbandssamordnarna och länsstyrelsen som svarar på frågor och stöttar de aktiva föreningar som finns i länet. De regionala bredbandskoordinatorerna bistår vid behov och medverkar exempelvis på kommunala informationsträffar samt kommunicerar med länsstyrelsen om stödansökningar. I vissa fall bistår koordinatorfunktionen vid upphandling av exempelvis kommunikationsoperatörstjänster eller överlåtelser av föreningars nät till privata operatörer och kommunala stadsnät. Andra exempel på stödande insatser är dialog om möjligheter för kommunal borgen i stödprojekt, diskussion om tillståndssamordning och dialogmöte mellan fiberföreningar som är verksamma över kommungränser.

6.3 Studier, projekt och deltagande i arbetsgrupper

Bland bredbandskoordinatorernas övriga främjandeaktiviteter nämns olika konsultstudier och projekt, insatser i samband med Telias nedsläckning av kopparnätet och robusthetsarbete. För att möta utmaningarna vid Telias teknikomvandling har koordinatorerna främst dialog med Telia och arrangerar informationsmöten.

Några exempel på konsultstudier och projekt som initierats är:

- Bortfallsanalys vid fiberutbyggnad (Halland)
- Kommunala processer och villkor – utformning av nya markavtal och schaktvillkor (Sörmland och Strängnäs kommun)
- Vägledning för digital infrastruktur i fysisk planering (Stockholm)
- Samverkan utifrån regionalt utvecklingsperspektiv (Halland)
- Hur länets fiberföreningsprojekt har påverkat bygden (Västra Götaland)
- Möjliga affärsmodeller och tillvägagångssätt för vita fläckar (Västra Götaland)

I Sörmland arrangerade koordinatorfunktionen och Vingåkers kommun en nationell bredbandskonferens för kommuner i 8-9 februari 2017.

I några fall representerar bredbandskoordinatörn koordinatorsgruppen i PTS uppdrag och bredbandsforums arbetsgrupper.

Projekt	Representant
Bredbandsforums Landsbygdsgrupp	Eva-Marie Marklund, Västerbotten Ellinore Svan, Halland
Bredbandsforums Kommungrupp	Eric Åkerlund, Västra Götaland Ingemar Svensson, Jönköping
Dialoggrupp med Trafikverket	Erik Larsson, Värmland Annica Aneklev, Gävleborg
PTS myndighetsnätverk	Claes Palmgren, Stockholm